

Srpen 2017 v Zátoce nosatých opic

Z řady událostí, ke kterým za poslední měsíc v Balikpapanském zálivu došlo, je zřejmě nejdůležitější článek v internetovém časopise Mongabay, který seznamuje mezinárodní ochranářskou veřejnost s problematikou stavby mostu přes ostrov Balang.

Článek v časopise Mongabay vyzdvihuje kontroverzi projektu mostu přes ostrov Balang

Novou vlnu zájmu širší veřejnosti o problematiku Balikpapanského zálivu vyvolal článek, nazvaný 'Ecological disaster': controversial bridge puts East Kalimantan's green commitment to the test, který je k dispozici ke shlédnutí zde: <https://news.mongabay.com/2017/08/ecological-disaster-controversial-bridge-puts-east-kalimantans-green-commitment-to-the-test/>

Novinář Mongabay, Basten Gokkon, strávil v Balikpapanu několik dní, setkal se s několika ochranářskými organizacemi i vládními úředníky a společně s naším týmem navštívil místo stavby mostu přes ostrov Balang. V článku velmi jasně a výstižně popisuje celou problematiku. Mongabay je v ochranářských kruzích pravděpodobně nejčtenějším online časopisem, proto je osvětový dopad tohoto článku tak důležitý.

I přes veškerou kritiku a přes veškeré sliby však místní vláda i kontraktoři pokračují ve stavbě mostu bez jakýchkoli ohledů na životní prostředí. Ani po několika měsících opakovaných slibů například nedošlo k plánovaným zkouškám podmořského hluku během instalace ocelové konstrukce a ke zhodnocení jeho dopadu na mořské savce. Přitom se ředitel provinčního úřadu pro životní prostředí neštilil v rozhovor pro Mongabay poskytnout Bastenovi Gokkonovi lživé informace o tom, že problém hluku je už dávno vyřešen ve spolupráci s nevládní organizací RASI, kterou takové zneužití jejich jména samozřejmě značně popudilo a rozhořčilo.

Stavba mostu přes ostrov Balang spouští řetězovou reakci dalšího odlesňování

Přesně jak jsme se vždy obávali, stavba mostu přes ostrov Balang spustila řetězovou reakci dalšího odlesňování a devastace mořského pobřeží. Pár set metrů severně od mostu se objevilo několik cedulí, podle kterých si další desítky hektarů pralesa nárokuje nová firma. Činí tak ale prostřednictvím spekulanta s pozemky, takže nevíme, o kterou firmu vlastně jde. Od místní vlády se marně snažíme zjistit bližší informace, příslušné úřady své vyjádření oddalují. Největší podezření však padá na firmu PT Foresta Hijau Lestari, která podniká v oblasti papírenského průmyslu.

Zhruba ve stejné době se na ostrově začalo se stavbou stožáru vysokého elektrického napětí, které tudy má vést a má se tak stát další překážkou volného pohybu divokých zvířat mezi rezervací Sungai Wain a mořským pobřežím. Ani v tomto případě se nám stále nedaří od odpovědných úředníků získat příslušnou projektovou dokumentaci.

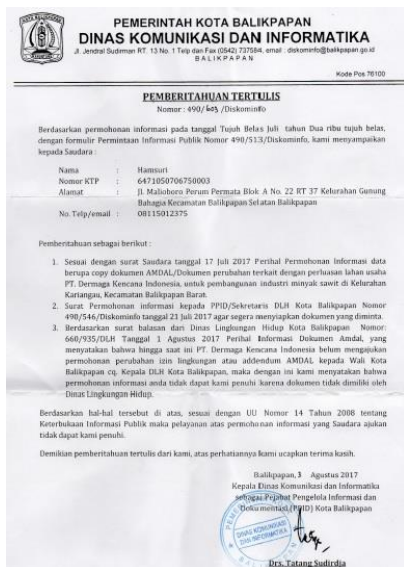
Žaloba provinčního územního plánu byla zamítnuta

Před několika týdny podal tým našich právníků v čele s Hari Dermantam v Jakarta (hlavním městě Indonésie) žalobu proti novému územnímu plánu provincie Východní Kalimantan. Tato žaloba byla nyní zamítnuta, a to údajně formálních důvodů. Bude nutné připravit novou žalobu. V té věci se v Balikpapanu sešlo několik ochránářských organizací z celé provincie. V nové žalobě budou detailně probrány vybrané jednotlivé případy, které zahrnují nadměrné využívání

vápencového krasu, hnědouhelných ložisek a mořského pobřeží, v posledním jmenovaném případě právě s důrazem na Balikpapanský záliv. Kromě detailněji připravené žaloby bude nutné strhnout povědomí široké veřejnosti, protože jedním z důvodů zamítnutí žaloby mohla být i absence tlaku veřejného mínění na federální soud.

Oficiální dopis dokládá, že PT DKI nemá povolení na odlesnění 100 hektarů pralesa

Po dlouhém vyjednávání s úřadem, zodpovědným za transparetnost úředních dokumentů, získal Hamsuri (koordinátor týmu pro úřední jednání) dopis, ve kterém je potvrzeno, že úřad pro životní prostředí nevydal svolení k rozšíření obří rafinerie palmového oleje PT DKI na území 100 hektarů cenného pralesa. Respektive firma o toto svolení ani nepožádala. Plán na rozšíření rafinerie odhalil na konci loňského roku Darman, koordinátor týmu pro monitoring. Vzápětí na to jsme za podpory spřátelení organizace Jakarta Animal Aid Network (JAAN) do zálivu pozvali dokumentaristu Lutfi Pratoma, který o tomto případu natočil krátký dokument „Into the Shadow“, který je ke shlédnutí a volně ke stažení zde: <https://www.youtube.com/watch?v=9Ckr9NYnna4>. Nyní máme v plánu, opět ve spolupráci s JAAN, celý případ firmy PT DKI odhalit jejímu hlavnímu evropskému investorovi, francouzské firmě Louis Dreyfus. S pomocí petice tuto společnost požádáme, aby upustila od jakéhokoli dalšího financování firmy PT DKI i její mateřské společnosti PT Kencana Agri Ltd. Díky zveřejnění celého případu firma PT DKI od odlesnění zmiňovaných 100 hektarů pralesa, ke kterému mělo dojít už v lednu, upustila – ale jen dočasně, na pozadí zajisté právě nyní usiluje o zajištění všech potřebných povolení.

První odpadkové koše na rybářských lodích v Kampung Baru

Z iniciativy naší členky Mary Anny Asrani se na rybářské lodky začínají umisťovat odpadkové koše. Prozatím jde jen o 10 lodí. Sledujeme, jestli bude mít taková iniciativa vůbec nějaký dopad a jestli rybáři budou koše opravdu využívat a vynášet na skládku v přístavu. Strategie je taková, že pokud některý rybář projeví o koš zájem, budeme znát jeho jméno a náš terénní tým v čele s Darmanem bude moct jeho loď kdykoli zkontrolovat. Plastový odpad v moři představuje problém právě pro rybáře, kterým se pravidelně namotává na lodní šroub. Přesto jsou to právě rybáři, kteří podstatný podíl plastu do moře odhazují. Zvyk ukládat odpadky na lodi a vynášet je na pevninu se zatím během posledních pár let zakořenil jen u několika málo z nich. Na druhé straně několik akcí jako je společné čištění pláží a velké pokroky v nakládání s odpadem na školách, kam chodí děti rybářů, pomalu začínají vytvářet pocit společenského ostychu, pokud někdo odpadky vyhazuje, a situace se velmi pomalu začíná měnit. Důležitý krok je teď také na místní vládě, která by měla vynášení odpadků maximálně usnadnit, například zajištěním odpadkových košů v přístavech a jejich svozu. To nyní s místními úřady projednává tým Hamsuriho. Zaměřujeme se při tom na předměstskou čtvrť Kampung Baru, kde je situace s odpadky nejhorší.

Socializace ve vesnicích kolem Balikpapanského zálivu

V rámci společného projektu s Forest Watch Indonesia oslovil náš tým tři vesnice na pobřeží zálivu – Pantai Lango, Jenebora a Mentawir. Ačkoli všechny tyto vesnice navštěvujeme při nejrůznějších příležitostech pravidelně, tentokrát šlo o oficiálnější jednání s místními vládními úředníky, na kterých se projednávaly plány, které by se měly stát součástí programu místního rozvoje. Společně s Forest Watch Indonesia totiž navrhujeme vyhlášení Balikpapanského zálivu za mořskou rezervaci. Vzhledem k tomu, že na pevnině se založení rezervace dlouhodobě nedaří, byla by mořská rezervace možnou oklikou. K tomu ovšem potřebujeme oficiální podporu místních vládních úředníků. Zvláště důležitá je pro nás v tom

ohledu vesnice Mentawir, která se v budoucnu může stát centrem ekoturistického podnikání v zálivu. Obyvatelé Mentawiru prokázali svůj zájem tím, že ve spolupráci s místní formou vybudovali v mangrovech dřevěný návštěvnický chodník – bohužel amatérským způsobem, narychlo a z nekvalitního dřeva, takže tento chodník nebude možné dlouhodobě využívat. Přesto už tuto novou turistickou lokalitu na konci muslimského svátku Lebaranu navštívilo téměř 1000 lidí, především obyvatel měst Balikpapan a Penajam. V menším počtu (desítky lidí) sem návštěvníci přicházejí každý víkend. Místní vláda přislíbila ochranu 1500

ha mangrovů v okolí vesnice Mentawir právě pro účel ekoturismu. Právě proto místní zastupitelstvo projevilo o založení mořské rezervace zájem a pokud zájem neopadne, může se vesnice Mentawir stát dalším z našich dlouhodobých strategických partnerů.

První dlouhodobá spolupráce se základní školou

Náš vzdělávací program je zatím postavený na návštěvách zhruba dvaceti škol, většinou ne častěji než jednou do roka. Některé školy takto navštěvujeme už třetím nebo čtvrtým rokem, což pomáhá upevňovat povědomí o Balikpapanském zálivu především mezi učiteli, ale ke změně chování a postojů dětí je to málo. K tomu je zapotřebí pravidelných návštěv školy, což je ale samozřejmě velmi náročné pokud jde o čas a lidské síly. Prozatím tedy máme v plánu navázat jednu takovou dlouhodobou

spolupráci se školou.

spolupráci, a to se základní školou ve vesnici Sungai Wain. Jde o školu přímo při vstupu do rezervace Sungai Wain. Spolupráci se školou si bere na starost nově založená organizace Balikpapan Wildlife Education Center (BWEC), kde vedle dvou našich zaměstnanců (Maulany a Heryho Seputra) působí ještě několik dalších dobrovolníků z jiných organizací. BWEC nyní právě uzavřelo smlouvu s ředitelstvím základní školy v Sungai Wainu, za účasti ostatních učitelů a zástupce rezervace Sungai Wain, která bude sloužit jako "laboratoř v přírodě" pro tento společný program. Rezervace Sungai Wain již v minulosti svůj vzdělávací program měla, ale během posledních deseti let bohužel postupně skončil. Nyní se ho pokusíme obnovit. Spolupráce se školou bude mezioborová, aby se mohlo zapojit co nejvíce učitelů a co nejvíce předmětů, ne jen přírodověda a environmentální příroda. Bude proto zahrnovat i literární výchovu (vyprávění pohádek o zvířatech, řečnictví o environmentálních tématech, příprava power pointových prezentací) nebo výuku fotografování divoké přírody a výuku správné péče o domácí zvířata (se zapojením sdružení chovatelů koček a psů). Program bude probíhat jednou do měsíce.

Vzdělávací program se rozšiřuje na mateřské školky

Náš dosavadní program environmentální výchovy se doposud zaměřoval na střední školy, případně na základní školy. Nyní poprvé začínáme působit i na čtyř- až pětileté děti v mateřských školkách. Ty mají v Indonésii (na rozdíl od základních a středních škol) poměrně vysokou úroveň a chodí do nich hlavně děti ze společensky uvědomělejších rodin. Z těchto dětí pravděpodobně budou vyrůstat nejaktivnější a nejváženější občané města. Držíme se pravidla, že dětem vysvětlujeme především to, co právě teď mohou změnit. V případě mateřských škol je takovým tématem

plastový odpad. Program má podobu hraného divadla, které sleduje klasickou dějovou linii dajáckých pohádek, kdy jedno zvíře potká jiné, něco si povědí, to druhé pak potká třetí, něco si povědí, a tak dále dokud dítě při pohádce neusne... V našem případě nejprve dětem vypráví delfín Delvina o tom, jak je její domov znečištěný plasty. Setká se se svojí kamarádkou želvou Piyu, kterou bolí břicho, protože právě snědla plastovou tašku. Nato Delvina potká svoji kamarádku, lidskou holčičku Tasyu. Ta jí slíbí, že už nikdy nebude vyhazovat plasty do more.

Případy vyplavených mrtvých kytovců vyvolávají zájem veřejnosti

Tento měsíc byla na okraji města Balikpapan nalezená vyplavená mladá sviňucha hladkohřbetá (*Neophocaena phocaenoides*). Za poslední dva roky se podobné nálezy opakují poměrně často – jde o další mořské savce, konkrétně orcelu tuponosou (*Orcaella brevirostris*), ale například i o želvu karetu obrovskou (*Chelonia mydas*) nebo opice kahau nosaté (*Nasalis larvatus*). Prozatím nevíme, zda je to vážný důvod ke znepokojení. Určitá míra úmrtnosti zvířat je normální jev a prozatím není snadné říct, zda se už situace dostává za tuto přirozenou hranici. Nicméně pozitivním aspektem této smutné situace je zájem veřejnosti. Zatímco v nedávné minulosti takový nález nikoho nevzrušoval, v současné době vyvolává masovou odezvu na sociálních sítích i ve veřejných médiích. Lidé se zajímají o to, proč tato zvířata zahynula a zda by tomu bylo možné zabránit. V případě této mrtvé sviňuchy se jako možná příčina smrti v novinách probíralo průmyslové znečištění zálivu, zatímco úřad pro životní prostředí se hájil naprosto směšným argumentem – totiž že zvíře zahynulo v důsledku globálního oteplování... Ve skutečnosti ale příčina smrti zůstává neznáma. Zájem veřejnosti, které takové případy v posledních asi dvou letech vyvolávají, je pro nás ovšem zásadně důležitý. Pokud skutečně jde o začátek masového úhynu zvířat v důsledku znečištění prostředí, pomůže nám to odhalit ho co nejdříve a pokusit se prosadit alespoň nějaká ochranná opatření.

